

Список використаних джерел

1. Вимоги до поведінки державного службовця через призму антикорупційного законодавства як превентивні заходи щодо запобігання корупції <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/110175?&size=1>.

2. А.Ситник: у боротьбі з корупцією важливі превентивні заходи. <https://www.rbc.ua/ukr/news/sytnik-borbe-korruptsiev-vazhny-preventivnye-1453113606.html>.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1 728 с.

4. З.Р. Кісіль Корупція в органах внутрішніх справ: Проблеми протидії <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/493-stetsenko/21334-koruptsiya-problemy-protydiyi.htm>.

5. Запобігання і протидія корупції в державних органах та органах місцевого самоврядування <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0020323-13>.

6. Інструкція з провадження антикорупційних заходів у системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.** 7. Сафронов С. Профілактична діяльність слідчого органів внутрішніх справ України / С. Сафронов // *Право України*. – 2002. – № 2. – С. 82–85.

Шумейко Дмитро Олександрович,
старший викладач кафедри
кримінального процесу Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ РІШЕНЬ ЄСПЛ У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУРИ IN ABSENTIA

Незважаючи на законодавчу вказівку щодо використання правових позицій ЄСПЛ у національному кримінальному судочинстві як джерела права, на практиці постає багато питань щодо меж, обсягу, суб'єктів її використання, тлумачення як самих рішень ЄСПЛ, так і положень ЄКПЛ. У провадженнях in absentia цю проблему можна проілюструвати на прикладах судових рішень, де має місце посилання на правові позиції (копіювання) без мотивації суду щодо ухвалення того чи іншого рішення із урахуванням цих позицій.

На теперішній час Україна не була стороною у провадженнях ЄСПЛ щодо застосування процедури *in absentia*, тому потрібно звернутись і до питання щодо можливості застосування рішень ЄСПЛ, де Україна не була стороною у національній правозастосовній практиці.

Ми підтримуємо позицію П.І. Пархоменка, який зазначає, що будь-яке рішення Європейського Суду може бути використано на національному рівні як джерело права, оскільки насамперед ми застосовуємо положення Конвенції, яка є джерелом права і аналізуємо ту чи іншу ситуацію з позиції обґрунтованості втручання в права, гарантовані Конвенцією, а вже через практику Європейського Суду розкриваються особливості відповідних прав. Суд дає автономні тлумачення, виробляє алгоритми перевірки обґрунтованості втручання тощо. Ми вважаємо, що на національному рівні можна навіть зробити посилання на відповідну статтю Конвенції і використовувати підходи Європейського Суду без посилання на відповідні рішення, головне, щоб вони відповідали практиці і підходам Страсбурзького Суду.

Відповідно, встановлення обмеження на використання рішень Європейського Суду, в яких Україна не є стороною, не відповідає самій суті Конвенції і не узгоджується з реалізацією прав, закріплених у ній [1, с. 142].

У Постанові Пленуму ВССУ від 19 грудня 2014 року № 1328 «Про застосування судами міжнародних договорів України» зазначено, що враховуючи, що Україна визнає юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції, то застосування судами цієї Конвенції має здійснюватися з обов'язковим урахуванням практики Європейського суду з прав людини не тільки щодо України, а й щодо інших держав [2].

У спеціальній літературі також приділена увага питанням застосування практики ЄСПЛ із урахуванням особливостей національної правової системи.

Ю.Ю. Попов визначає основні види прецедентів, дослідження яких і ухвалення відповідних рішень відбувається у ЄСПЛ: 1) англосаксонського, який притаманний країнам загального права, де діє доктрина «*stare decisis*», що означає «слідування вирішеному раніше», із аргументації якого виводиться певне правило (*ratio decidendi*) і де рішення суду у деяких випадках може вважатися загальнообов'язковим (*binding case, authoritative precedent*). Рішення, що створює таким чином нове правило, має застосовуватись в частині *ratio decidendi* нижчими судовими інстанціями або тим же судом чи іншими судами того ж рівня при вирішенні аналогічних судових

справ; 2) романо-германського, який притаманний країнам континентального права, до яких відноситься і Україна. Під судовим прецедентом у романо-германській правовій сім'ї розуміється інститут усталеної судової практики (*jurisprudence constante*), а відрізняється він від англо-саксонського тим, що останній може бути створений одним судовим рішенням, в той час як континентальний прецедент створюється завдяки появі цілого ряду, тобто множинності судових рішень, а також неприйнятністю англо-саксонського судового прецеденту; 3) переконливого прецеденту (*persuasive precedent*), який є спільним для обох правових сімей: окремі судові рішення, які самі по собі не створюють прецеденту ані в англосаксонському, ані в континентальному значенні, тим не менше з огляду на авторитетність суду, що їх прийняв, істотно впливають на практику інших судів, хоча і не є обов'язковими для них [3].

Зважаючи на відмінності у правових системах, законодавчій регламентації процедури *in absentia*, перед Судом стоїть завдання – враховувати ці особливості при постановленні рішень, які надалі використовуються країнами-членами як джерело права. Ця універсальність вимагає від ЄСПЛ всебічного дослідження позицій сторін, її національного законодавства та аргументації своїх рішень, а від національних судів правильного тлумачення правових позицій Суду, норм ЄКПЛ та застосування їх відповідно до ситуації.

Список використаних джерел

1. Пархоменко П.І. Деякі особливості застосування практики Європейського суду з прав людини в національному судочинстві: практичний аспект. Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (13 червня 2018 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 139–143.

2. Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя : постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 19 грудня 2014 року № 1328. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v0013740-14>

3. Попов Ю. Ю. Прецедентне право у контексті загальнообов'язковості судових рішень та українські перспективи. Форум права. 2010. № 3. С. 357.